

Nr 562.

Av herr Lager m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 128, angående anslag för budgetåret 1952/53 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Läget på bostadsmarknaden har ytterligare försämrats. Detsamma kan sägas om byggnadsmarknaden över huvud taget. Skolor, sjukhus, samlingslokaler etc. bygges inte i det tempo som behovet kräver. Nödlösningar och provisorier blir allt vanligare. Byggnadskostnaderna stiger i snabbt tempo och med dem hyrorna. Byggnadstiderna förlänges.

Det program för bostadsbygget som den s. k. långtidsutredningen framlade för tiden 1951—1955 har gjort fiasko. Under 1951 underskreds väsentligt det uppställda byggnadsprogrammet, och under 1952 kommer årskvoten att kunna fyllas endast till två tredjedelar. Allt enligt bostadsstyrelsens beräkningar. Långtidsprogrammet är således genombrutet redan från början. Detta anmärkningsvärda förhållande har emellertid inte föranlett regeringen att föreslå några särskilda åtgärder. I proposition nr 128 till årets riksdag, i vilken bostadssituationen behandlas, noteras endast av bostadsstyrelsen fastställt faktum. Väsentliga åtgärder för att avhjälpa eftersläpningen i långtidsprogrammets förutsedda bostadsproduktion framlägges inte, ej heller ges någon analys av orsakerna till eftersläpningen. Detta till trots att riksdagen under de senaste två åren enträget fäst regeringens uppmärksamhet på att, som det heter i exempelvis tredje lagutskottets utlåtande till 1950 års riksdag, det är »utomordentligt angeläget att alla vägar försökas för att i möjligaste mån lindra trycket åtminstone för dem som hårdast drabbats av bristen på bostäder».

Bostadsbristen kan hävas endast genom en ökad produktion av bostäder. Resurser för en sådan ökad produktion är också för handen. De första efterkrigsårens brist på visst slags byggnadsmaterial har övervunnits. Arbetskraft finns, även om regeringen ännu upprätthåller restriktioner, som på sin tid infördes för att driva arbetskraft från byggnadsproduktionen till andra yrken och branscher.

Det väsentligaste som saknas för att avhjälpa bostadsbristen är planläggning från regeringens sida och allvarliga åtgärder för att få samhällelig kontroll över byggnadsmaterialproduktionen. Enligt vår mening bör riksdagen i detta hänseende begära att regeringen redan under innevarande års riksdag framlägger ett program som tar sikte på att skyndsamt häva bostadsbristen och redogör för de garantier som kan anses erforderliga för att programmet skall fullföljas. Det säger sig självt att ett sådant program måste följa linjen att häva bostadsbristen genom att bygga flera bostäder.

Vad de praktiska åtgärder som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 128 beträffar, betraktar vi det som ett framsteg att något göres för att inom byggnadsindustrien införa maskiner i ökad utsträckning för att ersätta manuell arbetskraft framför allt på de tyngsta och fysiskt mest krävande arbetena. Vi anser även att riksdagen bör stödja förslaget om ett anslag på 200 000 kronor för experiment och undersökningar på detta område.

Vad ränte- och amorteringsvillkoren för äldre tertiärlån beträffar anser vi att man bör fasthålla vid att 1939 års bostadskostnadsnivå bevaras. Att bostadskostnaderna i de under senare år byggda husen ligger avsevärt över 1939 års nivå kan inte tas som intäkt för att höja hyrorna i de äldre fastigheterna. En sådan utjämning av bostadskostnaderna är upp- och nedvänd. Utjämningen bör i stället ske genom en vidgad subventionering. Vi menar därför att de tillägglån av olika slag som beviljats enligt bestämmelserna i de år 1942 utfärdade kungörelserna (569/42, 572/42, 578/42) helt bör avskrivnas. Som förutsättning för sådan avskrivning anser vi skall ställas kravet, att låntagaren underkastar sig fortsatt hyreskontroll och, vad gäller innehavare av egnahem, kontroll att egnahemmet icke försäljes med oskälig vinst. Låntagare som icke anser sig vilja godtaga sådant villkor har att erlægga amortering och ränta enligt bestämmelser som utfärdas av Kungl. Maj:t, varvid dock särskild lagbestämmelse införes att de till följd därav ökade fastighetsutgifterna icke får föranleda höjda hyror.

Den av departementschefen föreslagna inkomstgränsen för erhållande av förbättringslån bör enligt vår mening höjas från föreslagna 5 000 kronor till 6 000 kronor.

Vad familjebostadsbidrag och bränslebidrag beträffar noterar vi med tillfredsställelse att regeringen nu accepterat den av oss tidigare föreslagna principen att dessa bidrag icke hålles fastlåsta vid en bestämt fixerad inkomstgräns utan ges möjlighet att variera inom en angiven ram. Vad själva förslaget beträffar anser vi att inkomstgränsen bör höjas med 3 000 kronor, vilket bättre motsvarar de prisstegringar som inträtt och höjningen av penninglönerna. Det system för reducering respektive förhöjning av bidragen som bostadsstyrelsen föreslår och som anföres i proposition nr 128 anser vi kan accepteras, dock med den skillnaden att inkomststrecken höjes med 3 000 kronor i stället för av bostadsstyrelsen förutsatta 2 000 kronor.

Den statliga subventioneringen i form av familjebostadsbidrag och bränslebidrag bör utvidgas till att omfatta även barnfamiljer, som bebor lägenheter i byggnader, färdigställda senast den 1 januari 1940 och fram till den tidpunkt de nu gällande bestämmelserna medger utbetalande av sådana bidrag.

Bestämmelserna om familjebostadsbidrag och bränslebidrag bör utvidgas att omfatta även ensamstående mödrar med ett barn. Sådant bidrag till ensamstående mödrar med ett barn bör konstrueras så, att det ligger ett trappsteg över det normala bidraget. Inkomstgränsen för ensamstående

mödrar med ett barn bör lämpligen vara densamma som föreslås för tvåbarnsfamiljer, eller 7 000 kronor. För ensamstående mödrar med två eller flera barn bör inkomstgränsen fastställas så, att den ligger ett trappsteg över de normala fallen.

Vi kan inte inse att det finns några rimliga skäl att avböja förslaget om maximibeloppen för bidrag till fiskarbostäder.

Som vi tidigare i denna motion framhållit är det angeläget att hyreskostnaderna för arbetarna och med dem jämställda hålles inom en rimlig gräns. De under senaste åren inträffade kraftiga stegringarna av byggnadskostnaderna slår igenom i hyrorna i de nyuppförda husen, och de av riksdagen i slutet av år 1951 fattade besluten om tilläggsån räckte inte till för full kompensation. Sedan riksdagen fattade detta beslut har dessutom ytterligare stegringar av byggnadskostnaderna inträtt, och det vore verklighetsfrämmande att förutsätta att ytterligare stegring inte kommer att inträffa. Tilläggsåneverksamheten bör därför utvidgas i sådan omfattning och hushållsbränslet subventioneras med statsmedel i sådan utsträckning att hyreskostnaderna kan hållas nere vid 1939 års nivå.

Med stöd av vad vi sålunda anfört föreslår vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 128 måtte besluta

att till experiment och undersökningar beträffande maskiner i byggnadsverksamheten anslå 200 000 kronor;

att tilläggsån av olika slag som beviljats enligt bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelser nr 569, 572 och 578 år 1942 avskrivs, dock under förutsättning att låntagaren underkastar sig kontroll av sådan art som i denna motion anförts;

att inkomstgränsen för beviljande av förbättringsån sättes till 6 000 kronor;

att inkomstgränsen för erhållande av familjebostadsbidrag och bränslebidrag höjes med 3 000 kronor;

att det av kungl. bostadsstyrelsen utarbetade, i proposition nr 128/52 anförda systemet för höjning resp. reducering av familjebostadsbidrag och bränslebidrag godtages, med den skillnaden att inkomstgränsen höjes med 3 000 kronor;

att familjebostadsbidrag och bränslebidrag skall utgå även till barnfamiljer som bebor lägenheter i byggnader färdigställda senast den 1 januari 1940;

att familjebostadsbidrag och bränslebidrag skall utgå även till ensamstående mödrar med ett barn enligt grunder som anförts i denna motion;

att bidrag till fiskarbostäder utgår med 4 000 kronor för enbart bostad, 2 000 kronor för sjöbod och båthus samt 1 500 kronor för sjöbod eller båthus;

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att tilläggslåneverksamheten utvidgas, tillägsslånen höjes och hushållsbränslet subventioneras i sådan utsträckning, att hyreskostnaderna hålles vid 1939 års nivå i nybyggda fastigheter och att Kungl. Maj:t förelägger innevarande års riksdag förslag i detta hänseende, samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att innevarande års riksdag får sig förelagd en av Kungl. Maj:t utarbetad plan för ökad byggnadsverksamhet, så att bostadsbristen skyndsamt häves och övriga behov av byggnader tillfredsställes.

Stockholm den 2 april 1952.

Fritjof Lager.

H. Hagberg.

Erik Karlsson.
